

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

Факультет педагогіки та психології
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ НАУК

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор із науково-педагогічної

роботи Кузнцова О.А.

28 серпня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політична культура

Ступінь бакалавра

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність 052 Політологія

Освітньо-професійна програма Прикладна політологія. Європейські студії

2020-2021 навчальний рік

Розробник: Шпачинський Ігор Леонідович, кандидат філософських наук,
доцент кафедри психології та соціальних наук, доцент
(Шпачинський І.Л.)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри психології та соціальних наук.

Протокол № 1 від " 28" серпня 2020 року

Завідувач кафедри психології та соціальних наук

 (Савенкова І.І.)

Анотація

Навчальна дисципліна «Політична культура» є базовою навчальною дисципліною студентів спеціальності 052 Політологія першого (бакалаврського) рівня у закладах вищої освіти України. Її вивчення дозволяє студентам – майбутнім фахівцям і представникам суспільної еліти – оволодіти знаннями та навиками теоретичного осмислення вихідного, базового поняття “політична культура”, виявити атрибутивні її характеристики, визначити роль політичної культури в сучасному суспільстві. Нормативний курс «Політична культура» змістовно зіставляється з циклом дисциплін соціально-гуманітарного напрямку: «Психологія», «Соціологія», «Культурологія», «Історія світової та української культури». Навчальна дисципліна «Політична культура» орієнтована на з’ясування ціннісно-нормативних чинників соціогенеза, власне компонентів політичної культури, її співвідношення з соціальними інститутами і порядками.

Ключові слова: політична культура, соціальні інститути, мислення, цінності.

Abstract

The discipline "Political Culture" is a basic discipline of students majoring in 052 Political Science of the first (bachelor's) level in higher education institutions of Ukraine. Its study allows students - future professionals and members of the social elite - to acquire knowledge and skills of theoretical understanding of the original, basic concept of "political culture", to identify its attributive characteristics, to determine the role of political culture in modern society. The normative course "Political Culture" is meaningfully compared with the cycle of social and humanitarian disciplines: "Psychology", "Sociology", "Culturology", "History of World and Ukrainian Culture". The discipline "Political Culture" is focused on elucidating the value-normative factors of sociogenesis, the actual components of political culture, its relationship with social institutions and orders.

Key words: political culture, social institutions, thinking, values.

1. Опис навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	
Кількість кредитів- 3	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки	<i>нормативна</i>	
Індивідуальне науково-дослідне завдання – есе, реферати, доповіді.	Спеціальність 052 Політологія	Семестр	
Загальна кількість годин - 90		2-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 2	Ступінь: бакалавр	Лекції	
		20 год.	
		Практичні, семінарські	
		10 год.	
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
60 год.			
http://moodle.mdu.edu.ua/report/insights/insights.php?modelid=5&contextid=16980		Вид контролю: іспит.	

Мова навчання – українська

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 30 год. – аудиторні заняття, 60 год. – самостійна робота (33% / 67%)

2. Мета, завдання навчальної дисципліни та очікувані результати

Політична культура – нормативна теорія політичної діяльності, наука про цінності світу політики. Вона вивчає найважливіші проблеми політичної культури: справедливий суспільний устрій, взаємні права й обов'язки громадян, права людини, співвідношення волі,

рівності, справедливості в суспільстві, формування у громадян суспільно-політичних знань, переконань, політичної компетентності.

Метою курсу є з'ясування сутності політичної культури, її природи і значення, ціннісно-нормативних чинників соціогенеза і компонентів політичної культури, її співвідношення з соціальними інститутами і порядками.

Завдання курсу:

- Дослідити зміст предмета і категорії політичної культури;
- З'ясувати основні теоретичні підходи до проблеми співвідношення політики і моралі;
- Засвоїти критерії типологізації політичної культури ;
- Виявити моральний вимір принципу "поділу влади";
- Розкрити зміст і механізми дії міжнародної моралі та політичної культури.

Передумови для вивчення дисципліни:

Студент повинен: мати світоглядні засади гуманної, соціально активної особистості, яка усвідомлює свою належність до етносоціального та соціально-культурного середовища, здатна розуміти значення життя як найвищої цінності; володіти способами діяльності та моделями поведінки, які відповідають загальноприйнятим нормам моралі та права; мати навички взаємодії в сім'ї, колективі, суспільстві шляхом активного спілкування із соціальним оточенням, накопичення досвіду комунікативної діяльності, дотримання правил толерантної поведінки, співпереживання та солідарності з іншими людьми в різноманітних життєвих ситуаціях, основ споживчої культури, вміння самостійно приймати рішення щодо власної поведінки.

Навчальна дисципліна складається з 3-х кредитів.

Програмні результати навчання:

ПРН-04-з: Знання і розуміння базових положень щодо ключових принципів функціонування та закономірностей розвитку політичної культури та ідеології, світової політики та політики окремих регіонів.

ПРН-05-з: Розуміння базових особливостей реалізації влади у різних політичних системах, їх соціально-економічний, історичний та соціокультурний контекст функціонування і взаємодії.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми «Політична культура» студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні:

- Володіє культурою мислення, здатний до узагальнення, аналізу, сприйняття інформації, постановці мети та вибору шляхів її досягнення
- Вміти логічно вірно, аргументовано і ясно будувати усну та письмову мову
- Бути готовим до співпраці з колегами, роботі в колективі
- Бути здатним знаходити організаційно-управлінські рішення в нестандартних ситуаціях і бути готовим нести за них відповідальність
- Прагнути до саморозвитку, підвищенню кваліфікації та майстерності
- Вміти критично оцінювати свої достоїнства і недоліки, намічати шляхи і вибирати засоби розвитку достоїнств і усунення недоліків
- Усвідомлювати соціальну значущість своєї майбутньої професії, володіти високою мотивацією до виконання професійної діяльності
- Використовувати основні положення і методи соціальних, гуманітарних наук при вирішенні соціальних і професійних завдань
- Розуміти сутність і значення інформації в розвитку сучасного інформаційного суспільства, усвідомлювати небезпеку і загрозу, що виникають у цьому процесі, дотримуватися основними вимогами інформаційної безпеки, в тому числі захисту державної таємниці
- Бути здатним враховувати специфіку і сучасне поєднання глобального, національного та регіонального в розвитку соціальної сфери та управління, культури громадської, державної та особистого життя.

II. Фахові:

- Сформувані якості: політична толерантність, готовність до компромісу і партнерства, вміння слухати і розуміти іншого..
- Сформувані вміння аналізувати суспільні явища й узагальнювати політичний досвід управління суспільством, прогнозувати політичні події.
- Сформувані навички аргументації поглядів, думок, оцінок самостійного формування політичних пріоритетів.
- Уміння навичок публічного виступу і спілкування.
- Актуалізація моральної проблематики індивідуального розвитку студента.

3. Програма навчальної дисципліни

Кредит 1. Політична культура і суспільство.

Тема 1. *Політична культура: поняття і основні характеристики.*

Феномен і поняття політичної культури. Формування теорії політичної культури. Прикмети політичної культури.

Тема 2. *Структура і функції політичної культури.*

Варіанти наукових підходів до структурних компонентів політичної культури. Основні функції політичної культури в сучасному суспільстві.

Тема 3. *Проблема типологізації політичної культури в політичній науці.*

“Класичні” підходи до типологізації політичної культури. Сучасна політична наука про типи політичної культури.

Кредит 2. Політична культура і розвиток суспільства: сучасні політичні процеси.

Тема 4. *Шляхи формування політичної культури.*

Політична соціалізація: сутність, етапи і моделі. Шляхи формування політичної культури.

Тема 5. *Електоральна культура як складова політичної культури.*

Основні наукові школи дослідження електоральної поведінки. Поняття електоральної культури.

Типи електоральної поведінки.

Тема 6. *Політична культура сучасного українського суспільства.*

Домінанти політичної культури сучасної України. Регіональні особливості політичної культури в Україні.

Тема 7. *Особливості політичної культури та політичної соціалізації в деяких країнах світу.*

Політична культура та процес політичної соціалізації у Великобританії. Особливості політичної культури в Китаї. Політична соціалізація в США.

Кредит 3. Розвиток політичних культур і особистість.

Тема 8. *Методи дослідження політичної культури.*

Експеримент як метод вивчення політичної культури. Кількісні методи вивчення політичної культури. Порівняльний аналіз політичних культур. Гуманітарна експертиза. Аналіз дискурсу. Вивчення несоціальних чинників політичної культури.

Тема 9. *Політична культура масового інформаційного суспільства.*

Реалізація проекту Просвітництва: маркетизація соціальної міфології. Консолідує роль культури масового суспільства. Урок тоталітаризму. Проектно-мережевий соціум і проблема довіри.

Тема 10. *Політична культура й особистість.*

Соціальний контроль. Соціально-культурні емоції. Історична динаміка позиціонування і самореалізації особистості.

4. Структура навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви кредитів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		о	л	п	лаб	інд
1	2	3	4	5	6	7
Кредит 1: Політична культура і суспільство.						
Тема 1. Політична культура: поняття і основні характеристики.	10	2	2	-	-	6
Тема 2. Структура і функції політичної культури.	10	2	-	-	-	8
Тема 3. Проблема типологізації політичної культури в політичній науці.	10	2	-	-	-	8
Усього	30	6	2			22
Кредит 2: Політична культура і розвиток суспільства: сучасні політичні процеси.						
Тема 4. Шляхи формування політичної культури	7	2	2	-	-	3
Тема 5. Електоральна культура як складова політичної культури.	8	2	-	-	-	6
Тема 6. Політична культура сучасного українського суспільства.	7	2	2			3
Тема 7. Особливості політичної культури та політичної соціалізації в деяких країнах світу.	8	2	-			6
Усього	30	8	4			18
Кредит 3. Розвиток політичних культур і особистість.						
Тема 8. Методи дослідження політичної культури.	10	2	-	-	-	8
Тема 9. Політична культура масового інформаційного суспільства.	10	2	2			6
Тема 10. Політична культура й особистість.	10	2	2	-	-	6
Усього	30	6	4			20
Усього годин	90	20	10	-	-	60

5. Теми лекційних занять

Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Політична культура і суспільство		
1	Тема 1. Політична культура: поняття і основні характеристики	2
2	Тема 2. Структура і функції політичної культури	2
3	Тема 3. Проблема типологізації політичної культури в політичній науці	2
Кредит 2: Політична культура і розвиток суспільства: сучасні політичні процеси.		
4	Тема 4. Шляхи формування політичної культури	2
5	Тема 5. Електоральна культура як складова політичної культури	2
6	Тема 6. Політична культура сучасного українського суспільства	2
7	Тема 7. Особливості політичної культури та політичної соціалізації в деяких країнах світу	2
Кредит 3. Розвиток політичних культур і особистість		
8	Тема 8. Методи дослідження політичної культури	2
9	Тема 9. Політична культура масового інформаційного суспільства	2
10	Тема 10. Політична культура й особистість	2
	Разом:	20

**6. Теми практичних занять
Денна форма навчання**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Політична культура і суспільство		
1	Тема 1. <i>Політична культура: поняття і основні характеристики</i>	2
Кредит 2: Політична культура і розвиток суспільства: сучасні політичні процеси		
2	Тема 4. <i>Шляхи формування політичної культури</i>	2
3	Тема 6. <i>Політична культура сучасного українського суспільства</i>	2
Кредит 3. Розвиток політичних культур і особистість		
4	Тема 9. <i>Політична культура масового інформаційного суспільства.</i>	2
5	Тема 10. <i>Політична культура й особистість.</i>	2
Всього годин		10

**7. Самостійна робота
Денна форма навчання**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Політична культура і суспільство		
1	Тема 1. <i>Політична культура: поняття і основні характеристики</i>	6
2	Тема 2. <i>Структура і функції політичної культури</i>	8
3	Тема 3. <i>Проблема типологізації політичної культури в політичній науці</i>	8
Кредит 2: Політична культура і розвиток суспільства: сучасні політичні процеси.		
4	Тема 4. <i>Шляхи формування політичної культури</i>	3
5	Тема 5. <i>Електоральна культура як складова політичної культури</i>	6
6	Тема 6. <i>Політична культура сучасного українського суспільства</i>	3
7	Тема 7. <i>Особливості політичної культури та політичної соціалізації в деяких країнах світу</i>	6
Кредит 3. Розвиток політичних культур і особистість		
8	Тема 8. <i>Методи дослідження політичної культури</i>	8
9	Тема 9. <i>Політична культура масового інформаційного суспільства</i>	6
10	Тема 10. <i>Політична культура й особистість</i>	6
Разом:		60

8. Індивідуальне науково-дослідне завдання – написання есе, , індивідуальне завдання, конспект першоджерел, творче завдання, захист реферату, доповідь, колоквиум.

Загальні вимоги до виконання індивідуального завдання:

- самостійність виконання;
- логічність і послідовність викладення матеріалу;
- повнота виконання завдання;
- обґрунтованість висновків;
- використання статистичної інформації та довідкової літератури;
- наявність конкретних пропозицій;
- якість оформлення;
- вміння захищати результати проведеного дослідження.

9. Форми роботи та критерії оцінювання

Рейтинговий контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ЄКТС	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

Форми поточного та підсумкового контролю

Комплексна діагностика знань, умінь та навичок студентів здійснюється на основі результатів проведення поточного і підсумкового контролю знань (іспиту).

Завданням поточного контролю є систематична перевірка розуміння та засвоєння програмного матеріалу, виконання практичних робіт, умінь самостійно опрацювати тести, складання конспекту, написання звіту, реферату, здатності публічно чи письмово представляти певний матеріал.

Завданням підсумкового контролю (іспиту) є підсумкова перевірка глибини засвоєння студентом програмного матеріалу дисципліни, логіки та взаємозв'язків між окремими її розділами, здатність творчого використання набутих знань, умінь сформулювати своє ставлення до певної проблеми, що впливає зі змісту дисципліни тощо.

Контроль знань студентів здійснюється за кредитно–трансферною системою.

Поточний контроль виявляє ступінь самопідготовки та самоорганізації студента, його активність на заняттях, зацікавленість в опануванні основних проблем курсу, рівень виконання завдань для самостійної роботи. Здійснюється у таких формах:

- Усна доповідь та доповнення на семінарському занятті;
- Перевірка конспектів лекцій та опрацьованої додаткової літератури;
- тести за вивченими темами;
- індивідуальні завдання;

Підсумковий контроль знань у формі іспиту.

Головним елементом підсумкового контролю рівня та характеру засвоєння знань студентами є виконання ними мкр і тестів за трьома рівнями: *ознайомчим, понятійно-аналітичним та продуктивно-синтетичним*.

Критерії оцінювання знань та вмінь студентів

При усних відповідях: повнота розкриття питання та розуміння матеріалу; логіка викладення матеріалу та культура мовлення; використання різних способів аргументації для підкріплення своєї відповіді; використання основної та додаткової літератури, творче її опрацювання; умінь робити порівняння, співставлення та висновки, вміння давати вичерпні відповіді на поставлені запитання.

При виконанні письмових завдань: повнота та систематизованість матеріалу, акуратність в оформленні письмової роботи, використання інформаційних технологій та комп'ютерної техніки.

Для визначення ступеню оволодіння навчальним матеріалом із подальшим його оцінюванням застосовуються наступні рівні досягнень студентів:

«**Високий рівень**». Студент вільно володіє навчальним матеріалом на підставі вивченої основної та додаткової літератури, аргументовано висловлює свої думки, проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі.

«**Достатній рівень**». Студент володіє певним обсягом навчального матеріалу, здатний його аналізувати, але не має достатніх знань та вмінь для формування висновків, допускає несуттєві неточності.

«**Задовільний рівень**». Студент володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або володіє частиною матеріалу, уміє використовувати знання в стандартних ситуаціях.

«**Низький рівень**». Студент володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно.

«**Незадовільний рівень**». Студент не володіє навчальним матеріалом.

Підсумковий бал є результатом оцінювання досягнень студента в усіх аспектах його навчальної діяльності з дисципліни : усна відповідь, написання рефератів та доповідей, виконання тестових та індивідуальних творчо-пошукових завдань, конспектування лекційного матеріалу та матеріалу до семінарських занять, відвідування та активна участь під час

аудиторних занять; якість виконання ректорських контрольних робіт, характер відповіді під час екзамену.

Відповідний розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання та самостійна робота										Іспит	Накопичувальні бали/ Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	120	300
18	18	18	18	18	18	18	18	18	18		

10. Засоби діагностики

Засобами діагностики та методами демонстрування результатів навчання є:

- заліки; тести; реферати, есе; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; презентації та виступи на наукових заходах; перелік питань для контролю та самоперевірки завдань самостійної роботи;

11. Методи навчання

Загальнонаукові методи:

індукція, дедукція, аналіз, синтез, аналогія, абстрагування.

Методи активізації та оптимізації навчального процесу: дискусія, диспут, бесіда, самоаналіз та самоконтроль.

12. Рекомендована література

Базова

Підручники та посібники

1. Гусейнов А. А., Ирритц Г. Краткая история этики <http://ihtik.lib.ru/>
2. Этика: Курс лекций Алексина Т.А. РУДН, 2002.
<http://www.humanities.edu.ru/db/msg/1622>
3. Гаджиев К.С. Политическая философия. – М., 1999.
4. История этических учений: Учебник / Под ред. А.А. Гусейнова. – М., 2003.
5. Панарин А.С. Политология. – М., 2000.
6. Політологія /Под ред. І.С.Дзюбка. – К., 2001.
7. Політологія /Под ред. О.В.Бабкіної. – К., 2001.
8. Политическая психология: Учебное пособие для вузов. Под ред. А. Деркача, В. Жукова, Л. Лаптева. www.gumer.info/bibliotek_Buks/Psilhol.php
9. Пугачев В.П., Соловьев А.И. Введение в политологию. – М., 1998.

Першоджерела

1. Аристотель. Сочинения. – Т.4. – М., 1983.
2. Вебер М. Избранные произведения. – М., 1990
3. Макиавелли Н. Государь. – М., 1990
4. Платон. Государство. Соч., т.3, ч.1. – М., 1971
5. Поппер К. Открытое общество и его враги. В 2-х т. – М., 1992.

Методичне забезпечення

1. Назарова Н.С., Лясота Л.И. Методичні вказівки до самостійної роботи з курсу «Політологія» розділ «Міжнародні відносини у XXI столітті та глобалізаційні процеси». – О.: ОДЕУ, 2005.
2. Буланенко Л.С. Сучасні політичні ідеології та соціально-політичні течії. Методичні вказівки для самостійної роботи з курсу «Політологія». – О.: ОНЕУ, 2011.

Допоміжна

1. Баллестрем К.Г. Власть и мораль (основная проблема политической этики)// Философские науки,. – 1991. – № 8.
2. Бжезинский З. Выбор: мировое господство или глобальное лидерство.– М. – 2004.
3. Бжезинский З. Великая шахматная доска. – М., – 1998.
4. Бляхер Л.Е. Моральная экономика и моральная политика //Политические исследования. – 2001. – № 1.
5. Выдрин Д. Политика: история, технология, экзистенция. – К., 2001.

6. Демоны мира и боги войны. Социальные конфликты в посткоммунистическом мире. – К., 1997.
7. Дубин Б. Режим разобщения. Новые заметки к определению культуры и политики. //Pro et contra. – 2009. - январь-февраль.
8. Екимова С. Проблема справедливости в постиндустриальном обществе: основные подходы в западной политической мысли конца XX – начала ХХІвв. //Вестник МГУ – 2008. – серия 12, №5.
9. Запасник М. Ложь в политике //Философские науки. – 1991. – № 8.
10. Иноземцев В.Л., Кузнецова Е.С. Глобальный конфликт ХХІ в. //Политические исследования. – 2001. – № 1.
11. Кара-Мурза С. Манипуляция сознанием в России сегодня //Политические исследования. – 2001.
12. Корсаков С. Судьба гуманистических идеалов //Свободная мысль. – 2000. – № 11.
13. Кривицька О. Толерантність чи конфронтація: вектори етноконфліктного потенціалу України //Людина і політика. – 2001. – № 6.
14. Круглый стол факультета политологии МГУ. Кризис в зеркале политической психологии. // Полис. – 2009. – №5. /www.politstudies.ru
15. Кузнецов А. Коррупция как норма? Нужна новая модель отношений бизнеса, общества и государства. //Политический класс. – 2009. – №57.
16. Литвинович М.А. Политические стереотипы в сознании россиян //Вестник МГУ. – Политические науки. – 2002. – № 2.
17. Миндела А. Лидер как мастер единоборства (введение в психологию демократии). В 2-х ч. – М., 1993.
18. Най-младший Дж. «Мягкая сила» и американо-европейские отношения //Свободная мысль-ХХІ – 2004. - №10. //www.postindustrial.net
19. Назаретян А.П. Агрессия, мораль и кризисы в развитии мировой культуры (синергетика социального прогресса). – М., 1995.
20. Новая постиндустриальная волна на Западе. Антология /Под ред. В.Иноземцева). – М., 1999.
21. Сиденко С. Гуманітарний капітал в стратегії посткомуністичних перетворень. //Політична думка. – 2000. – № 18.
22. Сытин А.Г. Эволюция представлений о существовании демократии в западной политической мысли ХХ в. (основные тенденции). //Вестник МГУ. Политические науки. – 2007. – серия 12. №6.
23. Томенко М. Політичні технології у виборчій кампанії Президента України. //Політична думка. – 1999. – № 16.
24. Требін М. Війни століття, що наступає, якими вони можуть бути. //Людина і політика. – 2001. – № 2.
25. Третьяков В.Т. Русская политика и политики в норме и в патологии. – М., 2001.
26. Туренко В. Філософія ненасильства в контексті проблеми націоналізму //Людина і політика. – 2001. – № 6.
27. Философия власти (под ред.. В.В.Ильина). – М., 1993.
28. Хант М. Между империей и гегемонией: сумятица в политике США //Полис. – 2008. – №6. //www.politstudies.ru/arch/2008/6/2.htm
29. Этическая мысль. – М., 1990

12. Інформаційні ресурси

1. Матеріали з WEB – сторінки кафедри
<http://el.mdu.edu.ua:8889/2fp/2fp4/>
2. Інститут філософії ім. Г. С. Сковороди
<http://www.filosof.com.ua/index.htm>
3. Інститут філософії РАН
<http://www.iph.ras.ru/>